

Lokalerna är gamla men utrustningen på ortopedi i Hässleholm är hypermodern. Här kan kirurgen programmera in exempelvis en höftledsoperation i en dator och sedan få hjälp att navigera operationen med gps-sändare.

FOTO: ARNE FORSELL/BILDBYRÅN

Ortopedkliniken störst i Skandinavien

■ Ortopedkliniken i Hässleholm är Skandinaviens största verksamhet för behandling av ledbesvär från höft- och knäleder. I vår sjätte del i reportageserien Avdelningsvis tittar vi

in i operationssalar och undersökningsrum i jakten på svaret på hur lilla Hässleholm kan vara så stor och ledande på just ortopedi.

HÄSSEHOLM A10-11

Här får patienterna börja

■ **VÅRD.** Ortopediska kliniken med säte i Hässleholm är en av landets största och snabbaste

HÄSSEHOLM. Här opererar en enda kirurg lika många höfter eller knän på ett år som hela sjukhus klarar på lika lång tid. Även om landets och kanske några av Europas bästa kirurger på området är knutna hit så ligger framgången i ett effektivt flöde före och efter operationen.

Hässleholms sjukhus

AVDELNINGSVIS DEL 6 Ortopeden

Norra Skåne följer med bakom kulisserna på Hässleholms sjukhus några veckor framöver.

– Planering och smidighet. En väl förberedd patient återhämtar sig bättre och snabbare säger doktor Mats Molt, verksamhetschef på ortopedien i Hässleholm.

Vi hälsas välkomna till operationsavdelningen av undersköterskan Kjell Pantzar. Han är helt klädd i grönt och har en heltäckande luva som påminner om en riddares huvudbonad med krage utöver axlarna.

– Ni ska byta om. Det enda ni får behålla av era egna kläder är underkläderna. Här finns byxor, bussarong, tofflor, luva och munskydd, säger Kjell och förklarar att hygienien

inne på operation är extremt noggrann. Inne i operationssalarna finns det boxar i taken där ren luft rasar ner över patienten på operationsbordet. Operatören och dennes assistent som finns närmast patienten har oftast en hjälm med visir och heltäckande klädnad för att inga bakterier ska komma i kontakt med patientens operationsår.

Genom ett fönster ser vi att en kirurg har frilagt patientens utslitna höft. Lårbenshalsen sägas av så att lårbenhalsen kan avlägsnas. När det är gjort jämnas ledpannan i bäckenbenet till så att den konstgjorda ledskålen kan fästas in.

Under tiden förbereder sig docent Sören Toksvig-Larsen inför nästa operation. Ett knä där lederna förstörts av artros ska bytas ut mot en ledprotes. Dok-

Här opereras en man som ska få en konstgjord höftled. Innan operationen har han själv fått välja om han vill vara vaken och ha ryggbedövning från midjan och neråt eller om han ska sovas helt.

FOTO: ARNE FORSELL/SILOBYRÅN

tor Toksvig-Larsen agnar sig åt både forskning och kirurgi.

– Jag tycker om kombinationen. På något sätt hade det blivit konstigt att bara forska. Det är där inne i operationssalen som jag kan utveckla min tankar som i sin tur kan leda till utveckling av allt från att minska riskerna för patienterna till att korta vårdköerna och förbättra smärtbehandlingen. Det ena befruktar det andra, tycker Sören.

Sören opererar både knän och höfter men forskar mest kring knän.

– Som ung kirurg tyckte jag att knän var det tråkigaste som fanns, men idag är det just knän som fascinerar mig mest. Här i Hässleholm har vi så stora volymer operationer att bra forskning är möjlig. Man behöver många olika fall för att kunna se ett mönster

och samtidigt blir vi operatörer mer erfarna och duktigare ju fler operationer vi utför. Jag tror att vi skulle kunna klara ännu större volymer med rätt resurser, säger Sören och berättar att han aldrig bara ser ett knä eller en höft utan alltid ser till hela patienten när han opererar.

Under just den här dagen ska doktor Toksvig-Larsen hinna med sex operationer. På ett år genomför han 300 operationer per år. Det kan jämföras med andra sjukhus där en kirurg kanske gör tio ledoperationer om året.

– Det hinner jag eftersom allt omkring operationen flyter så smidigt som möjligt. Operationen tar den tid den tar, men det är i förberedelserna innan och i eftervården som hemligheten ligger, säger han och avslutar den noggranna tvätten upp till armbågarna.

Uppe på ortopedmottagningen har Britta Lennholm just anlänt för att förbereda sig på att operera sitt andra knä. Under ett och samma tillfälle får Britta träffa sjuksköterska, ortoped, och narkosläkare.

– Vår ambition är att våra patienter ska få gjort alla undersökningar vid ett och samma mottagningstillfälle. Idag klarar vi detta för var tredje patient, men vi jobbar på att bli ännu bättre. Vi hinner med kring 6000 operationer om året och har en väntetid på mellan sex och åtta veckor trots att riksdagen säger att det räcker med tolv veckor. Vår erfarenhet är att det är en lagom takt. Drar vi ned till fyra veckor är det fler patienter som bokar av och känner att de inte hinner med mentalt. Vi får inte glömma att många är äldre, säger Mats.

Ortopeden Lotta Nihlén-Hansson känner

Ortoped Lotta Nihlén-Hansson undersöker Britta Lennholms knä som ska opereras under januari månad. Britta kan själv påverka tid för operation och får göra alla tester och samtal med läkare och sjuksköterskor under ett och samma tillfälle. En ordning som Hässleholm är ganska ensam om, men som visat sig effektivt.

FOTO: ARNE FORSELL/SILOBYRÅN

igenom stabiliteten och rörligheten i Brittas onda knä.

– Jag ska opereras i januari och känner mig helt trygg. Det högra knäet blev smärtfritt efter operationen. Nu är brosket så dåligt i vänster knä att ben ligger mot ben och då gör det ont

även om jag har knäet i vila, berättar Britta och Lotta förklarar att artros inte går att bota däremot kan man lindra och bromsa besvären. Men när patienten har värt även i vila återstår bara knäledsoperation där leden i knäet ersätts med en protes.

om på ny kula

Verksamhetschef Mats Molt är ortoped men ägnar sig numera mest åt att organisera kliniken som är den största på sitt område i Skandinavien.

Docent Sören Toksvig-Larsen är en ledande forskare inom knäforskning. Jobbet alltid finns närvarande. Som ortoped kan han stå och titta på människors ben och gång på en järnvägspererrong och tänka att den och den skulle behöva ortopedisk hjälp.

Petra Zeidan är en av ortopediklinikens operationsplanerare. Hon är en viktig spindel i nätet. Det är hon som i den mån det är möjligt i dialog med patienten bestämmer datum för sin operation.

FOTO: ARNE FORSELL/BILDEBYRÅN

Ortopeden

Den ortopediska kliniken har sitt säte i Hässeholm men har verksamhet på fem av Region Skånes tio sjukhus.

I Hässeholm finns Skandinavien största verksamhet för behandling av ledbesvär från höft- och knäleder; men här utreds och behandlas i princip alla ortopediska diagnoser. Patienter tas emot från såväl övriga Skåne som andra län.

I Kristianstad bedrivs akut ortopedisk verksamhet.

Här utreds och behandlas också handkirurgiska och barnortopediska sjukdomar.

I Ystad bedrivs såväl akut som planerad verksamhet och här kan i princip de flesta ortopediska sjukdomar behandlas. Ingrepp som kräver övernattnings genomförs dock i Hässeholm.

I Simrishamn finns en mottagning för operativ behandling görs i Ystad och Hässeholm.

I Ängelholm har Hässeholms sjuk-

hus ett väl utarbetat samarbete för de patienter som har besvär från ryggen.

Just nu är totalt 206 anställda vid kliniken varav 40 är läkare.

I år har 6200 operationer genomförts hittills. 14 000 akut besök har tagits emot 37 000 planerade besök har tagits emot. Mer än 8000 telefonkonsultationer har bokats in.

Källa: Hässeholms sjukhus

Sterilcentralen diskar och steriliserar operationsinstrument till operationsavdelningen, mottagningar och vårdavdelningar på Hässeholms sjukhus. Här finns sex anställda.

Till en höftoperation behövs åtta galler med vardera 20-30 instrument, totalt 160-180 delar. Instrumenten efter en höftoperation fyller en diskmaskin. Dagligen diskas efter 7-8 ledplastikoperationer.

Källa: Hässeholms sjukhus

Sterila instrument på galler till höftledsoperation som ska pakteras.

FOTO: ARNE FORSELL/BILDEBYRÅN

På benen redan dagen efter operationen

Både vid första besöket och ett år efter operationen får patienterna svara på frågor om hur de mår och hur de ser på vårdkvaliteten.

– Det positiva och mest fascinerande är att vi ser i enkäterna att många patienter återställs till i stort sätt normal livskvalitet. Vårt motto är "bara lite bättre än alla andra". Det räcker, säger Mats Molt med glimten i ögat och stolthet i rösten.

KATARINA BEXELL lekt katarinabexell@nck.se 0451-74 91 63

avslutar vi vår reportageserie Avdelningsvis om Hässeholms med besök i den nyrenoverade Centralhallen. Vi träffar också sjukhuschefen Ewald Ornstein och får höra om hur han ser på Hässeholms sjukhus framtid.

HÄSSEHOLM
Gunilla Eriksson kom till sal två på ortopedavdelningen efter sin höftoperation kvällen innan. Nu är det redan dags att stå på det nyopererade benet.

Sjukgymnasten Mats Nylander går mot sal två och berättar på vägen att det är av största vikt för patientens tillfrisknande att komma upp och påbörja rehabiliteringen så fort som möjligt.

– Risken för propp minskar. Andning, muskler, ja, allt mår bra av att komma igång. Många gånger finns det största hindret i psyket. Patienten är helt enkelt rädd för att stödja på ett ben som just fått en protes inopererad. Därför tar vi det lugnt, berättar Mats som har undersköterskan Fakete Bekteshi till sin hjälp.

Gunilla berättar att hon haft ont under kvällen och natten men att hon fått bra med smärtlindring under morgonen och inte har ont längre.

– Smärtan är en annan än den hemska värk jag hade förut. Detta är mer sårvärk, säger hon och Mats ber henne att ta på sig skorna i sängen. All energi ska användas på golvet så här i början. Mats vill att hon ska röra på fötterna för att få igång cirkulationen. Sedan får hon böja och sträcka ett ben i taget innan det är dags att ta sig ur sängen.

Fakete står beredd med kryckorna. Men Gunilla får inte stötta sig på dem förrän Mats ser att hon står på bägge benen. Snart går Gunilla långsamt ut i korridoren mittemellan Mats och Fakete. När hon vänder och går tillbaka mot sal

två tar ett leende över och de oroliga dragen utplånas. – Det här går ju riktigt bra. Nu är jag snart på benen igen, säger hon triumferande.

Enligt statistiken för ortopedien i Hässeholm kommer hon att vara hemma cirka fyra dagar efter operationen.

Katarina Bexell

Undersköterskan Fakete Bekteshi och sjukgymnasten Mats Nylander hjälper Gunilla Eriksson från Arkelstorp med första gångträningen bara ett halvt dygn efter höftoperationen.

FOTO: ARNE FORSELL/BILDEBYRÅN

